
Saxstrup Bÿes Jordes Udskiftning af Fællesskabet 1797

bearbejdet af Frode Houbak

Anno 1797 den 22de September var Landvæsens Commissionen udi Hjørring Amt, Justits Raad og Amtmand Lÿbecher udi hans Svagheds Forfald ved Bÿe og Herredsfoged Michael Brandt fra Hjøring og Landvæsens Commissair Jens Haarup fra Lindet, samt paa hrr Landvæsens Commissair Poul Uttermøhlens Vegne i hans lovlige Forfald efter hrr Amtmandens Constitution Told og Consumptions Inspectient Taarup fra Hjøring forsamlede paa Hovedgaarden Odden, for at ligge Plan til Saxstrup Bÿes Jorders Udskiftning af Fællesskabet, hvor eneste Ejer af denne Bÿe, hrr Pors Munch til Odden var tilstede tillige med samtlige Beboere i bemeldte Saxstrup Bÿe.

Ved denne Forretning var og hrr Land Inspecteur Rønnev fra Hals tilstede, som fremlagde det over bemeldte Saxstrup Ejendomme af hrr Landmaaler Winther fra Hjøring forfattede Charte, hvorefter han producerede et Forslag eller Plan til berørte Saxstrup Bÿes Udskiftning, der for tilstedeværende tydelig blev oplæst, saaledes af Indhold:

1. Sognefogden Niels Grøn udflytter sin Gaard sønder paa Tangelts Agger. Hvad Ejendommen han kan tilkomme tillægges i Moesens Agger, Grÿdehøys Agger, og af Tangelts Agger saa langt i vester, som han efter Maal og Taxation kan strække.

Engene til bemeldte Gaard udlægges saaledes:

Først al den Eng sønden Tangelts Odde, hvad mere Eng han tilkommer, tillægges ham østen Vasen ved Tangelts Broe, saa beholder han og Grøn Moese og Stoermoese og sønder Moese, tillige med Heede Bakkerne derved. Hvad Heede han kan tilkomme tager han i sønder for Siden af Heeden, næst ved Bastholm Skiæl.

2. Jesper Jensen udflytter sin Gaard paa Gede Wang, hvad Ejendommen kan tilkomme tillægges ham efter en Linie som trækkes lige fra Vasen midt paa Græsgaarden og nær til Skiæl Hullet imellem Bierbÿe og Saxstrup, som staar ved øster Ende af Munch Houe, den søndre Side af hans Lod bestemmes ved en Linie, som drages vester igiennem Vaes Engen, Koerads Kier og Sviin Krogene, og skal Mand inden bemeldte Skiæl Linie nÿde Vederlag for hele hans saavel Agger og Eng, som Overdrev og Heede -

3. Lauritz Christensen tager hans Mark i Tofteron, Hvide Lam, Brochdahls Agger, Vester Schov, Høedals Odde og Kartets Bloch. Skiæl Linien imellem ham og hans Naboe Niels Hummelkrog, drages fra Puncten, paa øster Ende af Vejen imellem Tofteron og Toft Agger saaledes i Sydvest over Marken, at hans fulde Andeel bliver norden for samme -

4. Niels Hummelkrog tildeeles hans Mark over Hvide Lam, Schager LangAger, Toft Agger og og Steen Toft, hans Skiæl Linie skal begynde ved Aggerleedet og følge Vejen hen forbi Niels Grøns Lade, derfra trækkes saaledes i Sydvest at han faar hans fulde Andeel vesten og norden samme. –

5. Jens Thomasen beholder Tofterne ved hans Gaard, hans øvrige Lod vil falde i øster Toft Aggre, Dam Aggre, Krog Agger, Broe Agger, Lang Agger og Toft Agger, hans østre Skjæl Linie skal begynde 50 Alen vester fra Nordost Hjørne af øster Toft Agre, og i sydvest, saaledes over Marken, at hans fulde Andeel bliver vseten og norden samme. –

6. Christen Michelsen faaer altsaa Øster Hov, Faar Oddingen, Nordre og Søndre Skov Mark, resten af Øster Toft Aggre, Dams Aggre, Boved og Krog Aggre.

Det som bliver for maget i Tangelt til den udfløttede Gaard fragaar langs af nordre Ende af Aggrene fra Tangelts Broe og vester, hvilken overbleven Ejendom skal følge de Lodder, som den falder ligge for.

Engen tillægges enhver saa vidt mulig ved sin Aggerlod og skulde noget i en eller anden Lod mangle, da tillægges dem det ved Aaen.

Niels Grøns forhen bestemte Heedelod, tillægges ham ikke, men i dens Sted Vederlag i Agger Mark paa de bestemte Steder.

Heeden betræffende: Huusmanden Jesper Thomasen tillægges den Heede, som ligger norden hans Mark i nør til Bierbye Skiæl uden Beregning.

Laur Christensen tillægges den Fælles Lod lige nør for hans Gaard over Græsgaarden, og nør Ende af Munck Kiær, hvormed følger Heede Bakkerne, den østre Side af denne Lod bestemmes ved en lige Linie, som drages fra nordvest Hjørne af Indkastet norden Niels Hummelkrogs og nørtæt forbi øster Ende af Snevre Bakken lige i nør til Bierbye Skiæl.

Niels Hummelkrog faaer ligeledes en Græslod næst øster Sidste Mnads Lod i Munck Kiær og Bakkerne derved, den østre Side af denne Lod bestemmes ved en lige Linie, som drages fra Aggerleedet og nør til midt for Jesper Thomasens Eng.

Jens Thomasens tillægges den øvrige Ejendom som falder ved og imellem Jesper Thomasens Toft og Toft Agre saa langt i øster som hans Agre østen Gaarden gaaer.

Den øvrige Heede deles saaledes i 4re Deele, fra det østerste til det vesterste, saaledes at enhver faaer hvad som han mangler i de før beskrevne Ejendomme. - Den sønderste af disse Lodder tager Christen Michelsen, den næst ved Jens Thomasen, den næstved Niels Hummelkrog og den nordeste tager Lauritz Christensen. –

Huusmanden Jesper Thomasen beholder hans Agger og Eng som forhen med den Forandring at en lige Linie drages for vester Ende af samme, saaledes at han nyder de smaa Siiger som gaaer ind i Marken, og derimod qvitterer de yderste Ender af Marken som løber ind i Kiæret, at det kan gaa lige op efter Taxation.

Odden den 22 September 1797 –

Rønno Land Inspecteur

Produceret i Landvæsens Commissionen paa Odden den 22 September 1797. – Paa S. T. hrr Amtmandens Vegne Michael Braandt, - Jens Haarup, Thaarup. –

Hvorefter paa Begjæring af Ejeren Hrr Munch Fæsterne Niels Grøn, Jesper Jensen, Lauritz Christensen, Niels Hummelkrog, Jens Thomasen og Christen Michelsen blev betydede den producerede Plan og Skiæl = Linniers Dinedtion paa Chartet samt derhos affordedes Erklæring om eller hvorvidt de fandt sig fornøjede med de enhver især tildeelte Lodder. –

Niels Grøn, Jesper Jensen, Niels Hummelkrog, og Jens Thomasen tilkiendegav strax, at de ikke vidste noget at indvende imod den foranførte for dem oplæste og explicerede Deelings Plan. Lauritz Christensen var fornøjet med den ham tildeelte Lod uden for saa vidt at Aggerne Tofteron kaldet var Taxeret som Ti imod aatte efter Chortets Udviisning som han formeente at være Sex aattende Deel bedre Taxt end samme Jord blev bestemt til af Taxations Mændene.

Men da Ejeren Hrr Munch med den fra Retten udstædede Taxations Act som i Commissionen blev foreviist gotgjorde at Taxationen paa Chortet var overeensstemmende med samme X-X, og saaledes rigtig antegnet, fandt Commissionen at der ikke kunne reflecteres paa Lauritz Christensens foran førte Indvending. –

Christen Michelsen havde ej viidere at erindre for sin Del end blot dette: at han formeentlig burde have en større Bredde vesten for sin Gaard imod Afdrag sønden i Lodden; men da Commissionen fandt at en større Bredde paa berørte Sted ikke kunde Combineres med Planen i det Heele, og der paa den paaankede Bredde var over Halvfierdssindstyve Alen, hvortil kommer at Lodden X-X ved Gaarden har sin fulde Bredde, nemlig omtrænt Syv Hundrede Alen, saa ansaaes denne Indvending aldeles ugrundet. –

I øvrigt blev i Commissionens overværelse aftalt imellem Vedkommende, at Husgrunden og Gaards Pladsen af No 2 som udfløtter, skal udlægges til Fælleds Leergrave for hele Býen, dog saaleedes, at ingen ved Leergravning maa komme den vestre Býgning paa Niels Hummelkrogs Gaard nærmere end Sex Alen. –

Viidere blev aftalt, at for næste Aars afgrøde maae samtlige Beboere saa Giødnings Rug paa deres gamle Aggre i den nu værende Býgstub, imod at give hinanden Vederlag for de Aggre som den enes følgelig kommer til at besaae af den andens Aggre saaledes at ingen derved fornærmes, men tvert imod kan have fornøden Græsning og noget af alle slags Sæd.

Item at de tvende Udfløttere beholder fri Raadighed over deres gamle Gaar Pladser med de hosværende Kaal Hauger og Hauger indtil Aarets udgang 1799. –

Hvad viidere der maatte være at iagttage ved denne Udskiftning, forbeholdt Godsejeren sig nærmere med Land Inspecturen at aftale. –

Udskiftning i Ørnboell

Derpaa begierede Herr Munch at Commissionen vilde undersøge en af bemeldte Herr Land Inspecteur Rønnovs udkastede Plan til Fællesskabets fuldkomne Ophævelse i mellem tvende Fæste Beboere i Ørnboell i Bierbýe Sogn under Oddens Gods, nemlig Niels Andersen og Niels Hansen, som begge var nærærende, og til saadan Ende blev der over Ørnboell Mark optagne Chart i Commissionen fremlagt. –

Det blev da for det første oplýst, at Beboerne forhen og til denne Tiid havde haft deres Aggerland og Eng hver for sig i bekvemme Lodder, hvor med ingen Forandring attraaedes eller ansaaes Gavnlig; undtagen nogle Stykker Aggerland i Heeden, saa det alene var Fælleds Heeden østen og norden for Gaardene, tilligemed berørte der værende Aggerland, som ved denne Udskiftning skulde komme i Betragtning, og til saadan Udskiftning proponerede Hrr Land Inspecteur Rønnovs, at Niels Hansen skulde tage den søndre Lod, og Niels Andersen den nordre, og Skiælle=Linnien ved Gaardene begynde lige for øster Ende af Diiget i mellem Kaal Haugerne, hvorfra den gaaer lige frem [østen] øster til nær hen i mod Niels Hansens Eendeels Eng, saaledes som den Mark Skiæl Linnien efter Maal og Taxation kan falde. –

Her bemærkes, at hvad Aggerland der findes angives at Heeden, følger den paastødende Lod imod behørig Vederlag efter Taxationen. –

Beboeren Niels Hansen erklærede sig misfornøjet med den søndre Lod, naar han ikke kunde tillige beholde tvende Stykker Jord som han forhen har haft, der hvor den nordre Lod er Anvist; hvorimod den anden Beboer Niels Andersen erklærede at Niels Hansen for hans Deel maatte tage hvilken Lod han vilde, enten den sønderste eller nordeste, hvortil Hosbonden Hrr Munch gav sit Samtykke. –

Men da Niels Hansen ikke vilde erklære sig til at modtage nogen af Lodderne, hvorimod det lod til, at han nok vilde have den søndre Lod, naar han formeedelst omtalte Aggerland som efter Skiønsomhed udgjorde omtrent 5 Tønder Land af 14000 Qvadrat Alen, kunde beholde Fællesskab i den nordre Lod. Saa bad Godsejeren at Commissionen vilde paaskiønne og fastsætte hvilken Lod der bør henlægges til enhver især af Fæsterne. –

Og efter at Commissionen havde overvejet alle Omstændigheder og blandt andet befunden, at de af Hrr Land Inspecturen for eenhver Gaard proponerede Lodder svarer til Stædernes Beliggenhed, og er sammenstødende med ethvert Steds øvrige og saa kaldet eendeels Jord vesten for Gaardene, blev ertraget; at Gaardfæsteren Niels Hansen eller den ham overdragne Fæstegaard, bør tillægges sin retmæssige Andeel af

begge Steders Fælleds Fang, tilligemed Vederlag for det med Heede overdragne Aggerland, sønden for den forhen fastsatte Skiæl Linie og altsaa nyder dette Sted, den søndre Heedelod med det Aggerland som der nu der indbefattes, hvorimod Stedet der beboes af Niels Andersen tillægges den nordre Lod med det der udi værende Aggerland. –

Denne Eragtning blev for Ejeren af Stederne tydelig oplæst. - Hrr Munch tilkiendegav dernæst, at fornævnte Fæstere med hans Tilladelse, havde overdraget omtrænt 4 Tønder Land i et fierkantet Stykke af Heeden ved det østre Markskiæl imellem Niels Hansens Eendeels Eng og Hou Veien til Beboerne i Hummel Krogen paa Oddens Hovedgaards Taxt, imod at denne Beboer uden Viidere Belønning, skal opkaste og vedligeholde Hegn for det østre Markskiæl, sønder Hou Vejen langs med nordre Siide af samme af samme Vej, indtil Skiællet for den ham overdragne Strækning, og i samme Skiæl fra Vejen til Niels Hansens Eng. –

Hrr Munch lod denne Anmærkning tilføre, paa det deraf i sin Tiid kunde erfahres, hvorledes og under hvilke Betingelser berørte Stykke Heede Land er bleven Hummel Krogens Beboere overdragen. –

At saaledes ved denne Forretning er tilgaaet, bekræftes med Hænders Underskrift.

Datum ut supra.

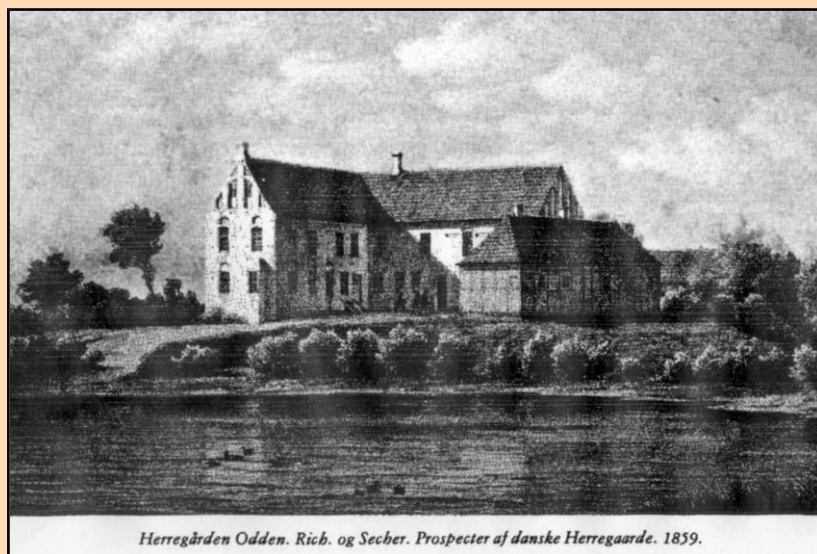
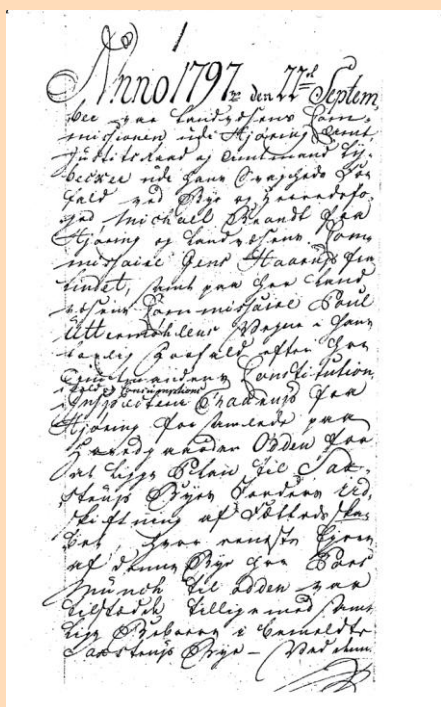
Paa S.T. Hrr Amtmandens Vegne
Thaarup

Michael Brandt
Rønnov

Jens Haarup
Pors Munch

Denne saaledes udstædede Gienpart at være ligelýdende med Originalen bekræftes her ved under Haand og Segl af

Lybecher Jens Haarup Thaarup

Indledningen til udskiftnings-dokumentet.
Hele dokumentet kan ses på Bjergby-Mygdal-
Arkivet på Bjergby Skole.

Så "Odden" sådan ud den 22. september 1797,
da udskiftnings-dokumentet blev underskrevet?